

protectionem, omnes nostras vires, et facultates, imperium, regna, dominium, vitam denique et animam ipsam exponere sumus parati.

17. Ex his autem illatio superius facta facile monstratur. Nam si rex aut princeps in hoc auxilio Ecclesiae praestando sit negligens, sine dubio potest Pontifex illum excitare, et praecipiendo movere. Primum ex illo principio supra probato, quia Papa non solum est pastor regis ut hominis, sed etiam ut regis, quia in utroque munere se recte gerere debet, ut salvari possit, et Deo placere; ergo potest Pontifex curare, et illi praecipere ut regis obligationem in hac parte adimpleat. Deinde quamvis non ita urgeret Ecclesiae necessitas, ut ex lege ipsa charitatis quasi naturalis oriretur obligatio, sufficiente causa interveniente, posset Pontifex illam imponere, quia praecipuum esset justum; nam in ordine ad spiritualem finem esset rationi consentaneum, ac subinde esset legitima potestate impositum. Quia cum Pontifex sit caput, et superior in spiritualibus, potestatem habet imponendi ea praecipua, quae in ordine ad spiritualem finem, et bonum Ecclesiae, justa et prudentia sunt.

18. Atque hac ratione dixit Bonifacius Papa, in Extrav. *Unam Sanctam*, de Major. et obed., tacite approbans sententiam Bernardi, l. 4 de Consider., c. 3, in sede Petri non solum esse spiritualem gladium, sed etiam temporalem: *Sed is quidem pro Ecclesia, ille vero ab Ecclesia exercendus, ille sacerdotis, is manu regum et militum, sed ad nutum, et patientiam sacerdotis, quia oportet gladium esse sub gladio*. Quod late probat ostendendo debitam Ecclesiae institutionem hunc ordinem postulare, et concludit: *Romano Pontifici omnem humanam creaturam subesse definimus, et pronunciamus omnino esse de necessitate salutis*. Atque eodem modo Nicolaus Papa II, de Romana Ecclesia loquens, inquit: *Eam solus ille fundavit, qui beato aeternae vitae Clavigero, terreni simul et caelestis imperii jura commisit*, utique caeleste, per se exercendo, terrenum vero, ipsius potentia utendo, illam per imperium, si opus fuerit, efficaciter excitando. Et hoc modo idem Pontifex, in epistola ad Episcopos Galliae, illis eorumque defensoribus mandat, *ut spirituali simul et temporali gladio malignos quosdam usque ad recuperationem bonorum Ecclesiae insequantur*. Quod cum partitione accommodata accipiendum est, nam Episcopi spirituali gladio, defensores autem, id est, Patroni, vel principes gladio

materiali Ecclesiam defendere praecipuntur.

19. Multa similia sumi possunt ex Decreto, dist. 96, c. *Si Imperator*, ubi Joannes Papa ait, *ex Dei ordinatione omnes saeculi potestates Ecclesiae debere esse subjectas*; et Gelas., cap. *Duo sunt*, ad imperatorem Anastasium scribens: *Nosti* (ait inter alia) *ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi voluntatem*, etc. Idem, in c. *Quamvis*, dist. 22; Innocentius I, in c. *Quoties*, 24, q. 1. Similia habentur ex Gregorio VII, in c. *Quis dubitet*, et ex Innocentio III, in c. *Solita*, de Majorit. et obed., ubi potestatem Pontificiam ita ad imperialem comparari ait, sicut animam ad corpus, vel sicut solem ad lunam. Idem in c. *Per venerabilem*, Qui fil. sint legitimi, in hoc sensu dixit: *Certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem in aliis etiam regionibus casualiter exercemus*; id est, non directe sicut in proprio patrimonio Ecclesiae, sed indirecte, quando ratio spiritualis finis id postulat. Quod confirmat ex Deuteron. 7: *Si quid difficile et ambiguum*, etc., et ex 1 Cor. 6: *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis saecularia*. Sic denique accipiendum est quod Bernard. supra, et epist. 256 ad Eugenium, dixit: *Exercendus nunc est uterque gladius; per quem autem, nisi per vos? Petri uterque est, alter suo nutu, alter sua manu, quoties necesse est, evaginandus*. Expendenda est enim illa particula, *suo nutu*; est enim de voluntate justa, et prudenti intelligenda, ut per alteram particulam, *Quoties necesse*, satis declaratur. Supponit autem haec voluntas potestatem, quae eminenti quadam ratione materialis gladius appellatur, quatenus per illam efficaciter moveri potest. Est ergo in Pontifice quoad hanc etiam partem potestas directiva in principes temporales. Atque ita satis declarata et probata est assertio posita, quae in capite sequenti amplius confirmabitur.

CAPUT XXIII.

PONTIFICEM SUMMUM POTESTATE COERCIVA IN REGES UTI POSSE, USQUE AD DEPOSITIONEM ETIAM A REGNO, SI CAUSA SUBSISTAT.

1. *Scopus controversiae cum rege Angliae*. — Hic est, ut dixi, cardo et praecipuus scopus praesentis controversiae. Nam rex quidem Jacobus, qui Pontificis jurisdictionem in universam Ecclesiam, et praecipue in reges abnegat, de directiva potestate parum sollicitus est. At vero potestatem coactivam Pontificis

anxie timet, eam praecipue quae usque ad regni exspoliationem protendatur, quia persistendo in errore suo non credit se esse in suo sceptro securum, si a subditis suis talis potestas in Pontifice esse credatur. Ut ergo libere possit in sua caecitate persistere, Ecclesiam Christi vult omni remedio contra haereticos Principes privare. Quod ante illum etiam Marsilius Patavinus, et alii Ecclesiae hostes commenti sunt. Contrarium autem docent omnes Catholici Doctores, quos supra commemoravi, et latius Bellarminus, in novo opusculo allegato eos allegat, estque non minus certum, quam caetera, quae dicta sunt. Imo, si ea ponderentur attente, et dictum refutare errorem, et veritatem catholicam, usu, auctoritate et ratione comprobata defendere, difficile non erit.

2. *In Summo Pontifice est vere potestas iniquos reges coercendi*. — Primum enim in Pontifice esse potestatem ad coercendos temporales principes iniquos et incorrigibiles, et praesertim schismaticos, et pertinaces haereticos, evidenter ex dictis sequitur. Quia vis directiva sine coactiva inefficax est, teste Philosopho, lib. 10 Ethic., cap. ult.; ergo si Pontifex habet potestatem directivam in principes temporales, etiam habet coactivam, si justae directioni per legem vel praecipuum obedire noluerint. Probatur consequentia, nam quae a Deo sunt, ordinata sunt, et optime instituta; ergo si Pontifici dedit potestatem directivam, dedit coactivam, quoniam institutio aliter facta esset imperfecta et inefficax. Unde contraria ratione docent Theologi non habere Ecclesiam potestatem actus mere internos praecipuendi, quia de illis iudicium ferre non potest, et consequenter neque pro illis poenam imponere, quod ad vim coactivam pertinet, ut auctor est D. Thomas, 1. 2, q. 91, art. 4, et 100, art. 9. Ergo e converso, cum Pontifex possit imperando efficaciter dirigere potestatem temporalem in actibus suis, potest etiam cogere et punire principes sibi non obtemperantes, in iis quae juste praecipit.

3. *Ex Scripturis idem suadetur*. — Atque haec ratio sine dubio erat sufficiens; quia vero adversarii Scripturas exigunt, ex illis etiam possumus veritatem hanc non obscure confirmare. Paulus enim, 2 Corinth. 10, prius inquit: *Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitio*. Et infra subjungit: *In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam*. Et infra:

Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in aedificationem, et non in destructionem vestram, non erubescam. In his autem verbis aperte docet Apostolus habuisse a Deo potestatem vindicandi et puniendi omnem inobedientiam quorumcumque fidelium, quantum ad Ecclesiae aedificationem et bonum oportuerit; potestas autem ulciscendi seu puniendi coactiva est, ut per se constat. Unde Chrysostomus ibi, homilia 22, sic inquit: *Ad hoc potentiam accepimus, ut aedificemus*. Quod si quis oblectetur et dimicet, atque ita affectus sit, ut nulla ratione sanari possit, tum demum altera quoque facultate utamur, eum diruentes, ac prosternentes. Theophylac. etiam ita exponit: *In promptu habemus poenam et ultionem*. Et infra: *Praecipue quidem ad aedificationem accepi* (utique potestatem); *sin quisquam fuerit incurabilis, demolitione utemur*. Et infra: *Si voluero* (inquit) *gloriarum, quod Deus aliquid amplius mihi dederit, ut potestatem habeam beneficiendi imprimis, et quando cogor, etiam puniendi, non erubescam, hoc est, non monstrabor arrogans aut mendax*. Atque eodem modo ad litteram exponunt Theodoretus et alii Graeci; et ex Latinis, Anselmus et Cajetanus ibi, et Augustinus, epistola quinquagesima, dum hoc testimonio utitur ad probandum, posse Ecclesiam haereticos poenis ad resipiscendum cogere.

4. *Per virgam in Scriptura potestas coactiva significatur*. — Eandemque vindicandi potestatem nomine virgae significavit Paulus, 1 ad Cor. 4, cum dixit: *Vultis in virga veniam ad vos, juxta Scripturae phrasim: Reges eos in virga ferrea*, Psal. 2, et locis similibus; et Psal. 22: *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt*, ut exponit Hieronymus, Zachariae 1. Idemque sentit de praedictis verbis Pauli, ad Galat. 6. Clarius ita exposuit Augustinus, lib. 3 contra Epist. Parmen., cap. 1, dicens: *Jam hic apparet eum loqui de vindicta, ad cujus significationem virgam nominavit*. Et Ambrosius, epist. 18 ad Marcell. sororem: *Quem virga sacramentis abdicavit caelestibus, eundem mansuetudo restituit*. Et lib. 1 de Poenit., c. 12: *Quid esset in virga venire, docet invecio fornicationis, accusatio incesti, reprehensio tumoris, postremo condemnationis rei*. Idem in sententia habent Gregorius, lib. 1, ep. 4; et Tertullianus, lib. de Pudicit., c. 14, ut expositores in eundem locum praetermittam.

5. *Exploduntur evasiones adversariorum*.

— Nec video quid ad hæc loca responderi possit, nisi fortasse, vel Paulum loqui ad communem plebem Ecclesiæ sibi subjectam, non de regibus, qui superiores sunt; vel loqui de potestate specialiter concessa, ex qua non licet ad ordinarium Ecclesiæ regimen argumentari. Sed utrumque futile est. Cur enim sermo Pauli reges christianos, et inobedientes, et pertinaces non comprehendit? Num ne quia tunc nulli erant in Ecclesia temporales reges? At fortasse tunc etiam non erant in Ecclesia Angli; ergo etiam illos omnes non comprehendet? Vel forte quia reges sunt in potentia et dignitate temporali altiores? at hoc non obstat quominus jugo Christi et ecclesiasticæ potestati subditi sint, ut ostendimus; ergo si illa potestas coerciva est malorum Christianorum, teste Paulo, est etiam punitiva regum Christianorum; vel si rex Angliæ exemptum se esse gloriatur, aut se non Christianum fateatur, aut privilegium divinum ostendat, et exemptionem verbo Dei factam, alioqui a causa jure cadit, licet facto resiliat. Quamvis autem potestas illa Pauli, quantum spectat ad personam, et apostolicam dignitatem ejus, cum illo fuerit extincta, non sequitur in Ecclesia non perpetuo manere, quia illa eadem potestas perfectius fuit in Petro ordinario jure, et ut ei succederetur, quia ad munus pascendi et conveniens Ecclesiæ regimen necessaria erat, ut in superioribus ostensum est.

6. *Potestas ligandi potestatem coercivam includit.* — Et confirmatur tandem ex potestate ligandi et solvendi singulariter data Petro, nam potestas ligandi etiam potestatem coercendi et puniendi includit. Et si adversarii hoc negaverint, oportet ut exceptionem ostendant, nam Christus universim locutus est, dicens: *Quicumque ligaveris.* Accedit quod ipsemet Christus ita potestatem illam interpretatus est Matth. 18. Nam cum dixisset: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus,* subjungit: *Quicumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælis.* Quasi diceret, Si Ecclesiæ liganti non obedierit, sit tibi tanquam ethnicus, quia non deerit in Ecclesia potestas ad ligandum ita efficax, ut quod ipsa ligaverit, in cælo etiam ligatum judicetur. Et ita licet Calvinus et sequaces locum hunc, sicut cætera, depravent, ex illo semper Ecclesia intellexit, esse in pastoribus suis potestatem coercendi, saltem per excommunicationis censuram, quæ est spiritualis pœna. Quod

tempore Apostolorum esse in Ecclesia usitatum, Paulus satis ostendit, 1 ad Cor. 5, et ita esse perpetua traditione servatum, omnia jura, omnia Concilia, omnia decreta Pontificum, omnia Sanctorum Patrum scripta, denique omnes historiæ testantur, ut ea in medium adducere supervacaneum sit. Maxime vero contra hæreticos esse necessarium hujusmodi coercionem, satis ostendit Paulus, ad Tit. 3, dicens: *Hæreticum hominem post primam et secundam correctionem devota; et illud 1 Joan. 2: Nec Ave ei dixeritis.*

7. Solum id, quod ad causam maxime refert, non præmittam, nimirum, hac censura sæpe usos esse Pontifices contra imperatores et reges, compertissimum esse. Innocentius enim I excommunicavit Arcadium et Eudoxiam ob crimina contra Sanctum Chrysostomum commissa, ut patet ex ultima epistolarum ejus, et ex Nicephor., lib. 13, c. 34; idemque retulit Gregorius VII, lib. 8 Registr., c. 21; Gregorius II, synodico anathemate obstrinxit Leonem imperatorem cum sectatoribus ejus in eversione imaginum, ut ex Zonara et aliis refert Baron., anno 726, n. 24. Idemque postea Gregorius III confirmavit, ut Platina refert. Idem Gregorius VII, Henricum IV imperatorem, sæpius admonitum, excommunicavit in Romana Synodo, ut habetur in lib. 3 Epistolarum ejus, Epistola 5 et 10. Illamque sententiam a successoribus Pontificibus et a Conciliis confirmatam erudite defendit Cardinalis Bellarminus, contra Barclaium, c. 9. Idemque Gregorius VII, in alio Romano Concilio, imperatores, reges, et alios temporales principes usurpantes investituras episcopatum vel aliarum dignitatum ecclesiasticarum, vinculo excommunicationis ipso facto astrinxit, ut habetur lib. 7 Epistolarum, post epist. 14; idemque Poloniam propter gravissimum regis delictum in Sancti Stanislai occasione commissum interdixit, ut est apud Baronium, Anno 1079, n. 40. Præterea Alexander III Fridericum I imperatorem excommunicavit, ut refert Platina in Alexandro III, ubi etiam multa alia commemorat, quæ hanc supremam potestatem in Pontifice ostendunt. Postea Innocentius III Othonem V imperatorem anathemate notavit, ut ait Platina, in Vita ejus. Gregorius IX Fridericum II excommunicavit, ut habetur ex c. *Ad Apostolicæ*, de Sent. et re jud., in 6. Joannes denique XXII Ludovicum, Bavarum, intrusum imperatorem, excommunicavit, ut late refert Albert. Pighius, lib. de

Visib. Monar., c. 14. Præterea potestatem hanc in Ecclesia supponit Concilium Lateranense sub Innocentio III, c. 3, cum jubet ut, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur sæculares potestates, quibuscumque fungantur officiis, ut pro defensione fidei publicæ juramentum præstent, etc. Quæ forma ferendi censuras, quæ reges et imperatores comprehendant, frequentissima est, et non est noviter usurpata, sed antiqua satis, cum in privilegio quodam concessio, a Gregorio I, monasterio Sancti Medardi inveniatur, ut post illius epistolas habetur. Eumque Gregorii locum refert alter Gregorius VII, idemque argumentum ex illo sumit lib. 8 Reg., ep. 21, ad Herimetensem.

8. Basilius etiam imperator eandem in Pontifice potestatem supra imperatores in octava Synodo, act. 6, confessus est dicens: *Nicolaus Papa, cum S. Romanorum Ecclesia, anathema pronuntiavit contra resistentes hujusmodi decreto, atque sententiæ. Hoc autem nos olim scientes, et parentes judicium anathematis promulgari, obsecundare Synodico judicio Romanæ Ecclesiæ necessarium duximus.* Eandem recognovit Philippus I, rex Galliæ, qui excommunicatus ab Urbano II, et postea a Paschali, resipuit, et Romam pro solutione misit, ut videri potest in Baronio, anno 1100 et 1101. Et eandem agnovit Ludovicus, rex Galliæ, cum ad Alexandrum III scripsit, enixe postulans ut contra regem Angliæ pro morte S. Thomæ Cantuariensis potestate sua uteretur. Et Henricus ipse, rex Angliæ, resistere non est ausus, et pœnitentiam a Pontifice impositam humiliter suscepit, ut Platina refert. Simile exemplum refert Petrus Blesens., epist. 145, de Eleonora, Angliæ regina, quæ in defensionem suam, et filii sui injuste a rege Galliæ in carcere detenti, auxilium Summi Pontificis et usum spiritualis gladii contra regem postulavit. Denique eandem potestatem in Pontifice agnoscebat rex Angliæ, qui regem Galliæ ad Innocentium III detulit, ut eum corripere, et si ipsum audire nollet, excommunicaret, ut ex cap. *Novit*, de Judiciis, colligimus, ubi Pontifex habet illa verba: *Non intendimus judicare de feudo.* Et infra: *Sed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus et debemus.* Unde de eodem Innocentio III refert Matt. Paris., anno 1204, Joannem, Angliæ regem, excommunicasse, et regnum ipsum interdixisse.

9. Quapropter ipse etiam Marsil. Paduanus, ut referunt¹, non est ausus negare, posse Pontificem coercere principes et reges, præsertim hæreticos, per censuras ecclesiasticas excommunicationis, vel etiam interdicti, sed negavit posse ulterius contra illos procedere. Et rex Jacobus, in defensione sui juramenti fidelitatis, non tam acriter videtur resistere potestati excommunicandi, quam temporaliter puniendi, ideoque hoc maxime titulo illud juramentum defendit, quod per illud non cogat subditos abjurare potestatem Papæ ad excommunicandum regem, sed solum ad privandum illum regio dominio ac potestate. Existimat enim, ut in Præfatione, pag. 12, dicit, *Ad dicendum regum jus nullo legitimo titulo Pontifici quæsitum esse. Et hanc, quam vocat, injustam Paparum usurpationem, et violentiam sæcularem, excommunicationis, quæ spiritualis censura est, longe, lateque excedere.* Ex quibus verbis satis constat, non ita spirituales censuras, sicut temporalem coercionem aversari.

10. *Posse Pontificem temporales reges pœnis etiam temporalibus punire, ostenditur.* — Superest ergo ut contra ipsum, et contra Marsilium, et alios ulterius procedamus, eandemque Pontificis potestatem, ad coercendos reges temporalibus pœnis ac regnorum privationibus, quando necessitas postulat, extendi posse, ostendamus. Quod eodem fere discursu ex eisdem Scripturæ locis sufficienter fieri potest. Nam Christus Dominus dedit Petro et successoribus potestatem corrigendi omnes Christianos, etiam reges, et consequenter, si inobedientes atque incorrigibiles sint, eos coercendi ac puniendi; sed hanc potestatem non limitavit ad censuras ecclesiasticas; ergo nec potest a nobis, vel ab aliquo Ecclesiæ principe limitari, sed ad ipsummet Romanum Pontificem pertinet decernere, et determinare pœnam convenientem juxta occasionem, vel necessitatem occurrentem. Priorem propositionem satis jam probavimus; posteriorem autem ex verbis Christi sæpe adductis, et recte perpensis, ostendere possumus. Nam verbum Christi: *Pasce oves meas,* indefinitum est; unde quatenus in verbo pascendi includitur etiam potestas coercendi, quæ in omni pastore necessaria est, talis potestas non definitur ad censuras, sed relinquatur determinanda ad modum pœnæ seu coercionis per prudentiam, et justitiæ æqui-

¹ Azor, 2 p. Inst., lib. 4, c. 19.

tatem. Nam quilibet pastor habet potestatem ad coercendas oves, non secundum determinatum modum, sed prout fuerit conveniens et expediens ovibus.

11. Deinde hoc etiam colligimus ex aliis Christi verbis: *Quodcumque ligaveris*, nam illa etiam generalia, et indifferentia sunt. Quod si quis dixerit Matth. 18 fuisse declarata et determinata ad ligamen censuræ, respondemus, declaratum ibi esse, in illa generali potestate ligandi, includi excommunicationis vinculum, non tamen ad illam solam pœnam imponendam potestatem illam limitari. Tum quia nulla talis limitatio ex illo contextu colligitur; tum etiam quia, licet ibi solius excommunicationis facta sit mentio, nihilominus aliæ censuræ sub illam potestatem cadunt, ut interdictum, suspensio, et aliæ item ecclesiasticæ pœnæ. Imo etiam vinculum præcepti et legis sub illa potestate includitur; et ex vi talium verborum potestas illa, ut directiva est, non determinatur ad hunc modum directionis per personale præceptum, vel per stabilem legem hoc vel illo modo obligantem, sed omnem convenientem directionem indefinite complectitur. Idem ergo est de coactione. Et ita ex illo loco colligit hanc potestatem Innocentius IV, cum Concilio Lugdunensi, in cap. *Ad Apostolicæ*, de Sent. et re jud., in 6.

12. *Ex facto Sancti Petri idem colligitur.* — Præterea potestatem hanc adumbratam esse in facto Petri, ad cujus increpationem Ananias ejusque uxor mortui sunt, indicat Beda, lib. 3 in Luc., c. 4, dicens, verbis Apostoli Ananiam, et uxorem ejus cecidisse, quia expediebat in novo etiam Testamento fieri interdum, licet rarius, tales vindictas ad aliorum correctionem. Et in lib. 3 de Mirabilib. Sacræ Script., c. ult., dicitur nomine Augustini, id factum esse, *ut Apostolica auctoritas quanta esset ostenderetur, et quam magnum fuisset peccatum, et ut cæteri illo exemplo castigarentur.* Clarius Gregorius, lib. 1, ep. 24, tractans de munere pastoris, et de benignitate et severitate, ac zelo justitiæ quem requirit, Petrum in exemplum adducit, dicens: *Hinc est namque quod Petrus, auctore Deo, S. Ecclesiæ principatum tenens, a bene agente Cornelio immoderatus se venerari recusavit, et cum Anania et Saphira culpam reperit, mox quanta potentia super cæteros excrevisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu scrutante deprehendit, et summum se in Ecclesia contra pec-*

cata recoluit. Itaque licet factum illud extraordinarium fuerit, et speciali Spiritus Sancti instinctu ac virtute factum, nihilominus, ut infra ait Gregorius: *Zelus ultionis vim aperuit potestatis.*

13. Et eandem ostendit Paulus, 1 ad Corinth. 5, quando fornicarium illum non solum excommunicavit, sed etiam *tradidit Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini*; quod enim ait: *In interitum carnis*, clare indicat, præter spiritualem censuram, etiam per corporalem vexationem fuisse punitum, et ad pœnitentiam agenda coactum, ut spiritus ejus salvus fieret. Sicque exponit locum illum Chrysostomus ibi, Orat. 15, dicens, ita fuisse illum traditum dæmoni ad interitum carnis, sicut Job, licet non pro eadem causa, ut *eum flagellet, aut malo ulcere, aut morbo alio*; Theophyl.: *Ut morbo eum maceret, et tabescere faciat.* Anselmus etiam licet aliam expositionem adjungat, in hac magis persistit. Nam in fine c. 24, explicans actus *virgæ*, id est, apostolicæ potestatis ad coercendum, ait: *Alios excommunicando, alios dure increpando, alios corporaliter (ut decet patrem) flagellando.* Et postea, c. 5, interitum carnis significare dicit, *validam corporis afflictionem per diabolum factam.* Refertque habuisse Apostolum potestatem, *ut si quem excommunicasset, statim ille corripere retur a diabolo, et vexaretur, quamdiu et quantum Apostolus vellet.* Qui modus vexationis singularem virtutem quasi executivam, vel dæmoni imperativam requirebat, quæ communiter aliis non datur; sed nihilominus supponit jurisdictionem ad cogendum non sola excommunicatione, sed etiam modis aliis. Eandemque expositionem significat Pacian., in Parænesi de Pœnit., dum ex illo loco colligit, necessariam esse interdum corporis pœnam et afflictionem; et similiter Ambros., lib. 1 de Pœnit., c. 12, quatenus cum afflictionibus Job illum interitum carnis comparat, sicut fecit Chrysostomus. Igitur juxta hanc Patrum expositionem, ex illo loco habemus, ecclesiasticam correctionem et vindictam non in sola spirituali censura sistere, sed etiam interdum in corporis afflictione, ac proinde pastores Ecclesiæ temporali punitione in ordine ad spirituale bonum uti posse.

14. *Usus Pontificum eandem veritatem confirmat.* — Secundo, possumus veritatem hanc auctoritate et praxi Ecclesiæ ostendere. Nam ex his Pontificibus, quos imperatores et re-

ges excommunicasse diximus, Gregorius II Romam cum tota Italia a Leonis imperio recedere fecit, ut ex Theophane refert Baron., anno 730, n. 3 et 4¹. Idemque tribuit Gregorio III Sigebertus, in Chronic. ann. 731, dicens: *Leonem imperatorem erroris redarguit, et populum Romanum, et vectigalia Hesperia ab eo acervit.* Gregorius autem VII Henricum IV et imperio et regno privavit, ut constat ex sententia supra citata, cujus hæc sunt verba: *Beate Petre Apostolorum Princeps, inclina, quæso, aures tuas nobis.* Et infra: *Hac itaque fiducia fretus pro Ecclesiæ honore et defensione ex parte omnipotentis Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti per tuam potestatem, et auctoritatem, Henrico regi, filio Henrici imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia insurrexit, totius regni Teutonicorum et Italiae gubernacula contradico, et omnes Christianos a vinculo juramenti, quod sibi fecere vel facient, absolvo, et ut nullus ei sicut regi serviat, interdico.* Similiter Innocentius III Othonem, quem excommunicavit, imperii titulis privavit, ut ait Platina. Item Innocentius IV in Concilio Lugdunensi, Fridericum II imperatorem, a Gregorio IX jam excommunicatum, imperio privavit, non solum subditos a juramento fidelitatis absolvens, sed etiam *auctoritate apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam imperatori vel regi pareat, et intendat.* Et excommunicationis censura ipso facto ligando eos, qui deinceps illi tanquam imperatori, vel regi consilium vel auxilium præstiterint, seu favorem. Tandem Clemens VI Ludovicum Bavarum, qui inique imperium occupaverat, jam a prædecessoribus suis excommunicatum, imperio dejecit, aliumque legitimum imperatorem, nimirum, Carolum IV, eligi fecit.

15. Præter hæc autem, quæ ad imperium spectant, in regno Gallia, Zacharias Papa, in simili casu, titulum regni a Childerico rege in Pipinum transtulit, ut est apud Gregorium VII, l. 8 Registri, ep. 21, c. *Alius*, 14, q. 9; Baron., ann. 751, in prin., et ann. 841, n. 3. Ubi etiam refert mutationem factam in regno Gallia tempore Lotharii imperatoris, et Ludovici ac Caroli fratrum, qui auctoritate freti Episcoporum, regnum inter se diviserunt, et Lotharium ob scelera sua illo privarunt. Bonifacius etiam VIII Philippum Pul-

¹ Vide Sigon., lib. 3, de Regn. Italiae, an. 726.

chrum, Gallia regem, regno privatum declaravit, et illa occasione Extravagant. *Unam Sanctam*, de Majorit. et obedient., edidit; et refert Æmilius, in vita ejusdem Philippi; Gregorius item VII, quando Poloniam propter Stanislai interfectionem interdixit, regem Bonislaum regno privavit, teste Cromero, l. 4 Rerum Poloniae. Insigne vero exemplum in ipsamet Anglia habemus in Joanne rege, quem, cum ingentia crimina contra religionem, sacerdotes, et alios innocentes committeret, et ab Innocentio III sæpius admonitus, ut inobediens ac pertinax resipere nollet, sed potius quotidie deterior fieret, idem Innocentius post magnam cum Patribus consultationem (ut Polydorus ait) regia dignitate abdicavit, populosque illi subjectos jurejurando absolvit, et christianos principes de ea re certiores factos, ut Joannem tanquam Ecclesiæ hostem persequerentur, admonuit. Qua sententia deterritus Joannes, et imminentis periculi timore percussus, tandem juravit se Pontificis arbitrio staturum, et diadema capiti ademptum Pandulpho, Pontificis legato, tradidit, nunquam id ipse aut hæredes accepturi, nisi a Pontifice Romano. Hæc Polydorus, libro decimo quinto.

16. At vero hæc omnia et similia non temere, nec in angulo, sed aliqua ex illis in Conciliis frequentissimis, et aliquando in generali, ut in Lugdunensi, acta sunt, et in conspectu totius orbis christiani, a quo approbata et executioni mandata fuerunt; ergo incredibile est fuisse actus usurpatæ, et non veræ potestatis. Accedit, Concilium Lateranense sub Innocentio III, cap. 3, eandem potestatem supponere, dicens: *Si dominus temporalis monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit ab hæretica feditate, per metropolitanum excommunicetur. Et si satisfacere neglexerit intra annum, significetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipse vasallos ab ejus fidelitate denunciaret absolutos, et terram exponat Catholicis occupandam, etc.* Ex quibus omnibus tale concluditur argumentum. Universalis Ecclesia errare non potest in his quæ ad fidem et mores pertinent; sed universalis Ecclesiæ consensus in hujusmodi factis, et illa probavit tanquam consentanea divino et naturali juri, et similiter approbat leges canonicas imponentes hujusmodi pœnas principibus temporalibus propter gravissima scelera et contumaciam in illis, maximeque in hæresi; ergo tam est certum posse Pontificem coercere vel punire principes